

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 111/2017
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

(Τμήμα Γ')

Συνεδρίαση της 8^{ης} Μαΐου 2017

Σύνθεση :

Πρόεδρος: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μέλη: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Νίκη Μαριόλη, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αθηνά Αλεφάντη, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Βασίλειος Κορκίζογλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Φωτεινή Δεδούση, Πάρεδρος ΝΣΚ

Αριθ. εγγρ. ερωτημάτων: Το με αριθμό 3308/11-04-2017 έγγραφο του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Ερωτήματα:

«1) Σε ποιες ενέργειες πρέπει να προβεί το ΥΠΠΕΘ: α) έως τη λήξη της θητείας των υπηρετούντων, και β) έως την επιλογή των νέων διευθυντών σχολικών μονάδων, εν όψει αφενός της υποχρέωσης συμμόρφωσης με την αρ. 711/2016¹ απόφαση της Ολομέλειας ΣτΕ και αφετέρου των λόγων επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος που συντρέχουν εν προκειμένω;

¹ Το ορθό 711/2017

2) Ο χρόνος επίδοσης της ανωτέρω απόφασης επηρεάζει το χρόνο που οι ενέργειες αυτές πρέπει να υλοποιηθούν, και ποιος περαιτέρω είναι ο εύλογος χρόνος συμμόρφωσης;

3) Στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα τίθεται θέμα νομιμότητας των διοικητικών πράξεων που εκδίδονται από τους υπηρετούντες διευθυντές των σχολικών μονάδων;».

I. Ιστορικό

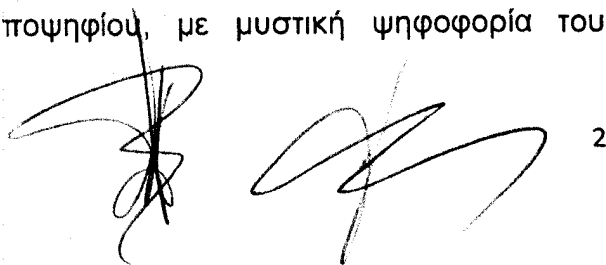
1. Τον Ιούνιο του έτους 2015 διεξήχθη διαδικασία επιλογής των διευθυντών σχολικών μονάδων και εργαστηριακών κέντρων, η οποία ολοκληρώθηκε με την τοποθέτηση των επιλεγέντων στελεχών εκπαίδευσης στις 18-06-2015 για τις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και στις 26-06-2015 για τις σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με θητεία έως τις 31-07-2017.

2. Η διαδικασία επιλογής διεξήχθη με βάση τις σχετικές διατάξεις του ν. 3848/2010 «Εκπαίδευση δημόσια, ιδιωτική, ΤΕΕ, εκκλησιαστική, ΑΣΕΠ, αξιολόγηση (...)» (Α' 71), όπως αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 16 έως 28) του ν. 4327/2015 «Επείγοντα μέτρα για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις» (Α' 50), ειδικότερα δε με βάση τις διατάξεις:

- του άρθρου 11 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 του ν. 4327/2015 (περί επιλογής ως διευθυντών σχολικών μονάδων και εργαστηριακών κέντρων, εκπαιδευτικών της οικείας βαθμίδας με δεκαετή (10) τουλάχιστον εκπαιδευτική υπηρεσία, οι οποίοι έχουν ασκήσει διδακτικά καθήκοντα για οκτώ (8) τουλάχιστον έτη στην Πρωτοβάθμια ή Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κατά τα ειδικότερα εκεί αναφερόμενα)

- του άρθρου 12 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 του ν. 4327/2015, και τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 46 του ν. 4351/2015 (Α' 164), (περί κριτηρίων επιλογής)

- του άρθρου 14 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 19 του ν. 4327/2015 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 παρ. 4Α του ν. 4351/2015 (περί αποτίμησης των κριτηρίων επιλογής, ειδικότερα δε, περί αποτίμησης της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκρότησης του υποψηφίου, με μυστική ψηφοφορία του

συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας την οποία ο υποψήφιος θα επιλέξει),

- του άρθρου 21 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 24 του ν. 4327/2015, (περί κατάρτισης πινάκων υποψηφίων διευθυντών, διαδικασίας ενστάσεων, ανασύνταξης των πινάκων κλπ.)
- του άρθρου 25 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 4327/2015 (περί επιλογής, τοποθέτησης και θητείας των στελεχών εκπαίδευσης).

3. Βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης η οποία παρασχέθηκε με τη διάταξη του άρθρου 18 παρ. 5 του ν. 3848/2010 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4327/2015, εκδόθηκε η με αριθμό Φ.361.22/26/79840/Ε3/19-05-2015 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων «Καθορισμός της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων και επιλογής διευθυντών σχολικών μονάδων και εργαστηριακών κέντρων» (Β' 915), με την οποία ρυθμίστηκαν ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής διευθυντών και υποδιευθυντών, περιλαμβανομένης της διαδικασίας εκλογής και διεξαγωγής μυστικής ψηφοφορίας του συλλόγου των διδασκόντων για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου.

4. Κατά της προαναφερόμενης Φ.361.22/26/79840/Ε3/19-05-2015 κανονιστικής υπουργικής απόφασης, καθώς και κατά σχετικών εγκυκλίων και κάθε προγενέστερης ή μεταγενέστερης πράξης ή παράλειψης της διοίκησης, ασκήθηκε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, από 47 εκπαιδευτικούς οι οποίοι προέβαλαν ότι υπηρετούσαν ως Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και από το σωματείο με την επωνυμία «Πανελλήνια Ένωση Διευθυντών Εκπαίδευσης». Επί της αίτησης αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 711/2017 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε η αίτηση ακύρωσης ως απαράδεκτη ως προς ορισμένους από τους αιτούντες εκπαιδευτικούς, αλλά και κατά το μέρος κατά το οποίο κρίθηκε ότι αυτή στρεφόταν κατά μη εκτελεστών ή αορίστως προσβαλλομένων πράξεων της διοίκησης. Με την ίδια απόφαση ακυρώθηκε η με αριθμό Φ.361.22/26/79840/Ε3/19-05-2015 κανονιστική υπουργική απόφαση, κατά το μέρος που με αυτήν ρυθμίσθηκε η επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων, ως στηριζόμενη σε αντισυνταγματικές διατάξεις με τις οποίες θεσπίσθηκε η εν

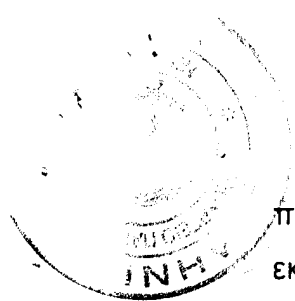
λόγω επιλογή βάσει της αποτίμησης του κριτηρίου της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκρότησης, από τον σύλλογο διδασκόντων με τη διαδικασία της μυστικής ψηφοφορίας.

5. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο έγγραφο με το οποίο υποβλήθηκαν τα εξεταζόμενα ερωτήματα, η διετής θητεία των διευθυντών σχολικών μονάδων οι οποίοι επελέγησαν δυνάμει του συστήματος που κρίθηκε αντισυνταγματικό λήγει στις 31-07-2017, το δε διδακτικό έτος λήγει στις 30-06-2017 και παράλληλα επίκειται η έναρξη των πανελλαδικών εξετάσεων για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στις αρχές Ιουνίου, με αποτέλεσμα να υφίσταται επιτακτικό δημόσιο συμφέρον ομαλής λήξης του σχολικού έτους και ομαλής ολοκλήρωσης των εξετάσεων.

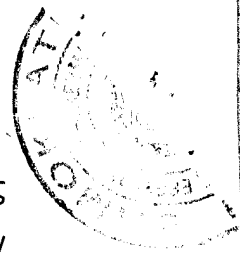
II. Κρίσεις της απόφασης ΣτΕ (Ολομ.) 711/2017

6. Με την ακυρωτική αυτή απόφαση έγιναν δεκτά, ειδικότερα, τα εξής (βλ. σκέψεις 13 και 14 της απόφασης):

«13. Επειδή με τις (...) διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' (άρθρα 16 έως 28) του ν. 4327/2015 αντικαταστάθηκαν τα άρθρα 10 έως και 27 παράγραφος 4 του ν. 3848/2010 (πλην των άρθρων 13, 17, 19, 22, 26 και 27 παράγραφοι 1-3) και ρυθμίζεται εκ νέου η διαδικασία και τίθενται νέες προϋποθέσεις επιλογής και τοποθέτησεως στελεχών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και, ειδικώς, των διευθυντών σχολικών μονάδων. (...) Η νομοθετική εξουσιοδότηση της προεκτεθείσας παραγράφου 5 του άρθρου 22 του ν. 4327/2015 αποτελεί κατ' αρχήν νόμιμο έρεισμα της προσβαλλόμενης αποφάσεως, με την οποία επιχειρείται η ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων ή θεμάτων με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό που ανάγονται στον χρόνο υποβολής αιτήσεων των υποψηφίων, στην διαδικασία υποβολής των αιτήσεων όλων των υποψηφίων στελεχών της εκπαίδευσως, στα υποβλητέα δικαιολογητικά, στις λεπτομέρειες της διαδικασίας εκλογής και επιλογής και σε κάθε άλλη σχετική αναγκαία λεπτομέρεια. Περαιτέρω σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις, η επιλογή και τοποθέτηση των στελεχών της δημόσιας εκπαίδευσως γίνεται για διετή θητεία, ειδικότερα δε η επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων διενεργείται κατόπιν προκηρύξεως και υποβολής αιτήσεως υποψηφιότητας από τους ενδιαφερομένους που συνοδεύεται από τα οριζόμενα δικαιολογητικά και δήλωση προτιμήσεως και σειράς

προτιμήσεως των σχολικών μονάδων, στις οποίες θέτει υποψηφιότητα ο εκπαιδευτικός. Για να επιλεγούν οι εκπαιδευτικοί στις εν λόγω θέσεις προβλέπονται ορισμένες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων βασική είναι η ύπαρξη του καθοριζόμενου χρόνου υπηρεσίας, καθώς και ορισμένα κωλύματα. Περαιτέρω κριτήρια επιλογής των υποψηφίων αποτελούν α. η επιστημονική – παιδαγωγική συγκρότηση και κατάρτιση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου τους και τα συνυποβαλλόμενα αποδεικτικά στοιχεία, που αποτιμάται με 9 έως 11 μονάδες, κατανεμόμενες κατά τα ειδικότερα οριζόμενα με αντικειμενικό - μαθηματικό τρόπο, β. η υπηρεσιακή κατάσταση, καθοδηγητική και διοικητική εμπειρία, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου τους, που αποτιμάται με 14 μονάδες (ήδη με 15 μονάδες, κατά την (...) διάταξη του ν. 4351/2015), κατανεμόμενες κατά τα ειδικότερα οριζόμενα με αντικειμενικό - μαθηματικό τρόπο και γ. η συμβολή τους στο εκπαιδευτικό έργο, όπως προκύπτει από τις θέσεις στις οποίες έχει υπηρετήσει, καθώς και η προσωπικότητα και η γενική συγκρότησή τους, που αποτιμάται με 12 μονάδες. Το σύνολο των μονάδων για τους υποψηφίους διευθυντές σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέρχεται σε 37 και το σύνολο των μονάδων για τους υποψηφίους διευθυντές σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και εργαστηριακών κέντρων ανέρχεται σε 35. (...) Η αποτίμηση του κριτηρίου επιλογής που ανάγεται στην συμβολή στο εκπαιδευτικό έργο, την προσωπικότητα και την γενική συγκρότηση (κατά τα αναλυτικώς προβλεπόμενα) για τους υποψηφίους διευθυντές σχολικών μονάδων διενεργείται με μυστική ψηφοφορία του συλλόγου διδασκόντων της σχολικής μονάδας στην οποία θέτει υποψηφιότητα ο εκπαιδευτικός, κατά την οποία δικαίωμα ψήφου έχουν οι υπηρετούντες σε αυτήν εκπαιδευτικοί (μόνιμοι και αναπληρωτές). Προς τούτο α. από τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης αποστέλλονται στις αντίστοιχες Διευθύνσεις Εκπαίδευσης πίνακες υποψηφίων που εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τοποθέτηση σε σχολική μονάδα αρμοδιότητάς τους, με ταυτόχρονη αποστολή της αποτιμήσεως των μοριοδοτούμενων κριτηρίων και β. οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης καταρτίζουν πίνακες εκλογέων ανά σχολική μονάδα που αποστέλλουν στις αντίστοιχες σχολικές μονάδες. Οι υποψήφιοι μπορούν να επισκεφθούν τις σχολικές μονάδες που έχουν θέσει υποψηφιότητα και να

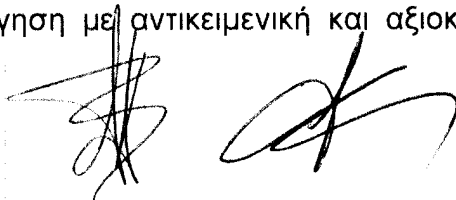
αυτοπαρουσιαστούν στον σύλλογο διδασκόντων είτε με δική τους πρωτοβουλία είτε κατόπιν προσκλήσεως του εν λόγω συλλόγου, από την σχετική όμως παράλειψη δεν επέρχεται συνέπεια στις υποψηφιότητες ή την εγκυρότητα της εκλογικής διαδικασίας. Η ψηφοφορία είναι μυστική και απαιτείται αυξημένη απαρτία (66%) του συλλόγου των διδασκόντων. Ο σύλλογος διδασκόντων κατά την μυστική ψηφοφορία εκτιμά τα στοιχεία της προσωπικότητας καθώς και τις ικανότητες των υποψηφίων που ορίζονται, κατά την εκτίμησή του δε αυτή λαμβάνει υπ' όψιν τα στοιχεία που έχουν καταθέσει προς μοριοδότηση στο οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο και τα στοιχεία που αναφέρουν στο βιογραφικό τους σημείωμα και αποδεικνύονται με παραστατικά στοιχεία και δεν μοριοδοούνται, τα οποία ανάγονται σε σπουδές, επιμόρφωση, συγγραφικό, εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο, συμμετοχή σε συμβούλια, επιτροπές ή ομάδες εργασίας, κοινωνική ή συνδικαλιστική δράση, συμμετοχή σε όργανα διοικήσεως επιστημονικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων ή σε όργανα λαϊκής συμμετοχής και επίσημες διακρίσεις. Ο αριθμός των μορίων που λαμβάνει ο υποψήφιος κατά την εν λόγω μυστική ψηφοφορία προκύπτει από την αναγωγή του ποσοστού των ψήφων που έλαβε ο υποψήφιος επί του συνόλου των εγκύρων ψήφων σε ποσοστό επί των 12 μονάδων που κατ' ανώτατο όριο προβλέπεται για την αποτίμηση του κριτηρίου αυτού. Για την διαδικασία της εκλογής και ειδικότερα για την καταμέτρηση των ψήφων τηρούνται πρακτικά από την εφορευτική επιτροπή, στα οποία καταγράφονται οι υποψήφιοι που αποκλείονται της περαιτέρω διαδικασίας επιλογής λόγω μη συγκεντρώσεως του απαιτούμενου ποσοστού 20% των εγκύρων ψήφων. (...) Οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης καταρτίζουν τον τελικό πίνακα υποψηφίων ανά σχολική μονάδα που περιλαμβάνει το άθροισμα της μοριοδοτήσεως της επιστημονικής - παιδαγωγικής συγκροτήσεως και κατάρτισεως και της υπηρεσιακής καταστάσεως, καθοδηγητικής και διοικητικής εμπειρίας καθώς της μοριοδοτήσεως της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκροτήσεως κατόπιν της αναφερθείσας αναγωγής του ποσοστού των ψήφων κατά την σχετική μυστική ψηφοφορία. Μετά την εκδίκαση των ενστάσεων από τα αναφερθέντα περιφερειακά υπηρεσιακά συμβούλια πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως διευρυμένης/συνθέσεως, οι αναμορφωμένοι

σχετικοί πίνακες κυρώνονται από τον περιφερειακό διευθυντή εκπαίδευσης. Οι διευθυντές των εν λόγω σχολικών μονάδων τοποθετούνται κατόπιν συνυπολογισμού όλων των μορίων που έλαβαν με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης κατόπιν πράξεως οικείων περιφερειακών υπηρεσιακών συμβουλίων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως. Τέλος εάν δεν υποβληθούν υποψηφιότητες ή εάν δεν πληρούνται τα απαιτούμενα κριτήρια υποψηφιότητας σε κάποια σχολική μονάδα, η επιλογή του διευθυντή διενεργείται με απόφαση του οικείου περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαιδεύσεως.

14. Επειδή (...) στην διαδικασία επιλογής και τοποθετήσεως διευθυντών σχολικών μονάδων ο σύλλογος διδασκόντων της οικείας σχολικής μονάδας, έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα για την αποτίμηση μέσω μυστικής ψηφοφορίας της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκροτήσεως του υποψηφίου, κριτήριο το οποίο λαμβάνει συνολικά το ένα τρίτο (1/3) περίπου της μέγιστης συνολικά βαθμολογίας που μπορεί να συγκεντρώσει ο υποψήφιος. Μέσω της εν λόγω μυστικής ψηφοφορίας αποτιμώνται η προσωπικότητα, το ήθος, η εντιμότητα, το αίσθημα δικαιοσύνης, η δημοκρατική συμπεριφορά, η επαγγελματική ανάπτυξη και συνέπεια, καθώς και οι ικανότητες του υποψηφίου (όπως: ικανότητα επικοινωνίας και συνεργασίας, ικανότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών και επίλυσης προβλημάτων, ικανότητα δημιουργίας κατάλληλου παιδαγωγικού περιβάλλοντος), δηλαδή με τον τρόπο αυτό αποτιμάται τόσο η προσωπικότητα του υποψηφίου όσο και προσόντα του, τα οποία δεν περιλαμβάνονται μεταξύ των προσόντων που συνεκτιμώνται κατά την μοριοδότηση των λοιπών προβλεπόμενων κριτηρίων. Κατά παράβαση όμως των (...) εγγυήσεων τηρήσεως των συνταγματικών αρχών της ισότητας και της αξιοκρατίας και, ειδικότερα, της ελεύθερης προσβάσεως και σταδιοδρομίας κάθε Έλληνα στις δημόσιες θέσεις κατά τον λόγο της προσωπικής του αξίας και ικανότητας ανατίθεται η εν λόγω αρμοδιότητα στον σύλλογο διδασκόντων, στον οποίο μετέχουν (αδιακρίτως) όλοι οι υπηρετούντες στην οικεία σχολική μονάδα μόνιμοι και αναπληρωματικοί εκπαιδευτικοί, και με την διαδικασία της μυστικής ψηφοφορίας (που ως διαδικασία αναδείξεως οργάνων εν γένει διοικήσεως

προσιδιάζει σε αυτοδιοικούμενες μονάδες ή είναι πρόσφορη σε περίπτωση αναδείξεως εκπροσώπων στα όργανα αυτά), ενώ η διοίκηση των σχολικών μονάδων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσεως, σύμφωνα με τις αναφερθείσες συνταγματικές αρχές, πρέπει να αναδεικνύεται από κατάλληλο όργανο που συγκροτείται και λειτουργεί με εχέγγυα αξιοκρατίας, αμεροληψίας και αντικειμενικότητας (όπως είναι τα καθιερωμένα υπηρεσιακά συμβούλια της Διοικήσεως) και με διαφανή και αντικειμενική διαδικασία, κατάλληλη για την διασφάλιση της ενιαίας και ομοιόμορφης εφαρμογής των οριζόμενων κριτηρίων και στο πλαίσιο της ιεραρχικής δομής της Υπηρεσίας. Περαιτέρω τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και προσόντα του υποψηφίου που σχετίζονται με το κριτήριο της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκροτήσεώς του, δεν αξιολογούνται με αιτιολογία, αφού η επίδικη διαδικασία καταλήγει στην βαθμολογική αποτίμηση του κριτηρίου αυτού, η οποία προκύπτει από την αναγωγή του ποσοστού των ψήφων που έλαβε αυτός κατά την μυστική ψηφοφορία σε ποσοστό επί του αριθμού των κατ' ανώτατο όριο μονάδων που αναλογούν στο εν λόγω κριτήριο. Η έλλειψη αιτιολογίας και ειδικότερα πρακτικού ή άλλου στοιχείου, στο οποίο διατυπώνονται ειδικές σκέψεις και κρίσεις που τεκμηριώνουν την αποτίμηση του κριτηρίου αυτού σύμφωνα με τον φάκελο, καθιστά την επίδικη διαδικασία (..) αντίθετη στις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας και δη στην αρχή της ελεύθερης προσβάσεως και σταδιοδρομίας κάθε Έλληνα στις δημόσιες θέσεις κατά τον λόγο της προσωπικής του αξίας και ικανότητας, διότι δεν εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις αξιοκρατικής κρίσεως και αφετέρου δεν καθίσταται γνωστή στους υποψήφιους και ελέγξιμη από τον ακυρωτικό δικαστή, εν όψει του κατά το άρθρο 20 παράγραφος 1 του Συντάγματος δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας και του άρθρου 95 παράγραφος 1 εδάφιο α' του Συντάγματος περί κατοχυρώσεως της αιτήσεως ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η αξιολόγηση των υποψηφίων ως προς το μνησθέν κριτήριο. Επί πλέον ειδικά η σχετική διαδικασία της μυστικής ψηφοφορίας του συλλόγου διδασκόντων, κατά το μέρος που αφορά την αποτίμηση της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο του υποψηφίου, εκτός από το ότι κατά τα προαναφερθέντα δεν διενεργείται από κατάλληλο όργανο, δεν διασφαλίζει την έγκυρη αξιολόγηση με αντικειμενική και αξιοκρατική

διαδικασία, δηλαδή κατά τρόπο που καθίσταται ελέγξιμη η ουσιαστική αποτίμηση, και άρα δεν είναι πρόσφορη για την αξιοκρατική επιλογή των ικανοτέρων, όπως είναι σχετικά πρόσφορος για την υπηρεσιακή εξέλιξη των υπαλλήλων ο θεσμός των υπηρεσιακών εκθέσεων αξιολογήσεως (βλ. ΠΕ 596/1995 και 45/2002), που ειδικά για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσεως ρυθμίζεται με τις διατάξεις του π.δ. 152/2013 (Α' 240/5.11.2013). Για τους λόγους αυτούς κατά παράβαση των προαναφερθεισών συνταγματικών διατάξεων θεσπίζεται η επίδικη επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων βάσει της αποτιμήσεως του κριτηρίου της συμβολής στο εκπαιδευτικό έργο, της προσωπικότητας και της γενικής συγκροτήσεως από τον σύλλογο διδασκόντων με την προεκτεθείσα διαδικασία της μυστικής ψηφοφορίας (...) Κατά συνέπεια η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση κατά το μέρος που με αυτήν ρυθμίζεται η επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων είναι παράνομη, αφού στηρίζεται στις διατάξεις του ν. 4327/2015 που έρχονται σε αντίθεση προς το Σύνταγμα και δεν μπορούν να εφαρμοσθούν. (...)».

III. Νομικό πλαίσιο

7. Για την αντιμετώπιση των ζητημάτων τα οποία τίθενται με τα εδώ εξεταζόμενα ερωτήματα, παρίστανται κρίσιμες οι ακόλουθες διατάξεις, οι οποίες αφορούν στις συνέπειες ακυρωτικών δικαστικών αποφάσεων και την υποχρέωση της διοίκησης για συμμόρφωση προς αυτές.

7.1. Σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος

«Άρθρο 95

1.(...)

5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.

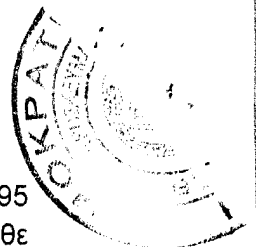
7.2. Σύμφωνα με το άρθρου 50 παρ. 1, 4 και 5 του π.δ/τος 18/1989 «Κωδικοποίηση νόμων για το ΣτΕ», όπως ισχύει:

«Άρθρο 50

Συνέπειες απόφασης

1. Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη.

2. (...)

4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσης τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται ανάλογα με κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο της απόφασης του Συμβουλίου ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό. Ο παραβάτης, εκτός από τη δίωξη κατά το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα υπέχει και προσωπική ευθύνη για αποζημίωση, ενώ η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο.

5. Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν μεταξύ των διαδικών δεδικασμένο που ισχύει και σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο.

7.3. Σύμφωνα με το άρθρο 1 και το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις (Α' 274/14-11-2002), όπως ισχύει:

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει (...)

Άρθρο 5

1. Η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο Κεφάλαιο Α' του νόμου αυτού ή η προτροπή σε μη εκπλήρωση συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό παράπτωμα για κάθε αρμόδιο υπάλληλο.(...)»

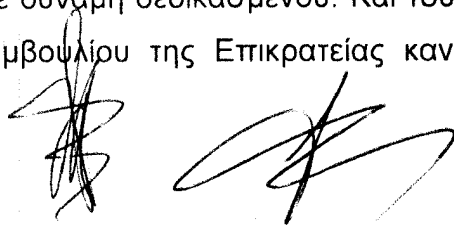
IV. Σχετική νομολογία

8. Από τις διατάξεις του άρθρου 95 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 50 παρ. 1, 4 και 5 του π.δ/τος 18/1989, όπως ισχύει, προκύπτει ότι η διοίκηση, μετά την έκδοση ακυρωτικής απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας επί αίτησης ακύρωσης υποχρεούται να συμμορφωθεί προς αυτήν και μάλιστα όχι μόνο να θεωρήσει ως ανίσχυρη και μη υφιστάμενη στο νομικό κόσμο την ακυρωθείσα διοικητική πράξη, αλλά να προβεί σε θετικές ενέργειες για την αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από την ακυρωθείσα πράξη, ανακαλούσα ή τροποποιούσα τις σχετικές στο μεταξύ εκδοθείσες πράξεις ή εκδίδουσα άλλες με αναδρομική ισχύ για να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία

θα ευρίσκοντο αν από την αρχή δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα πράξη. Το ειδικότερο περιεχόμενο και η έκταση των υποχρεώσεων της διοίκησης προσδιορίζονται από το αντικείμενο της απαγγελλόμενης ακύρωσης, δηλαδή από το είδος και τη φύση της ακυρούμενης πράξης καθώς και από την κρίση ή τις κρίσεις πάνω στα ζητήματα που εξέτασε και για τα οποία αποφάνθηκε στο δικαστήριο στο αιτιολογικό της απόφασής του, δημιουργώντας δεδουλευμένο ως προς αυτά στη συγκεκριμένη περίπτωση (ΣΤΕ 1536/2016, 276/2016, 1995/2014, 3761/2013, 411/2011, 126/2000, 3531/1999, 5907/1995 κá). Οι οφειλόμενες ενέργειες της διοίκησης, απορρέουν είτε από τις ρητές τυχόν επιταγές που περιέχει η ακυρωτική απόφαση, είτε από το αντικειμενικά συναγόμενο νόημα της ακύρωσης και τη νομική κατάσταση που θα έπρεπε σύμφωνα με το νόμο να διαμορφωθεί αν δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα διοικητική πράξη (ΣΤΕ 4958/2014, 914/2013).

9. Εξάλλου, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η οποία έχει εφαρμογή εφόσον ο νόμος δεν ορίζει το αντίθετο, η διοίκηση δεν έχει, κατ' αρχήν, υποχρέωση να ανακαλεί τις παράνομες πράξεις της, για τις οποίες έχει παρέλθει η κατά νόμον προθεσμία προσβολής ή οι οποίες έχουν προσβληθεί ανεπιτυχώς. Στις περιπτώσεις όμως κατά τις οποίες με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ακυρώνεται ατομική διοικητική πράξη για τον λόγο ότι στηρίχθηκε σε διάταξη αντίθετη προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνα δικαίου ή σε κανονιστική πράξη της διοίκησης που δεν έχει νόμιμο εξουσιοδοτικό έρεισμα, η αρχή αυτή κάμπτεται για τις λοιπές ομοίου περιεχομένου ατομικές διοικητικές πράξεις, οι οποίες έχουν εκδοθεί με βάση την ίδια διάταξη, εφόσον για την ανάκλησή τους υποβληθεί στη διοίκηση αίτηση σε εύλογο χρόνο μετά τη δημοσίευση της ακυρωτικής δικαστικής απόφασης από πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον. Στην περίπτωση αυτή, η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να επανεξετάσει τη νομιμότητα της πράξης και να προχωρήσει στην ανάκλησή της, εντός του πλαισίου της απονεμόμενης από τον νομοθέτη διακριτικής ευχέρειας ή δέσμιας αρμοδιότητας για την έκδοσή της, κατ' εκτίμηση των λόγων υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος που τυχόν επιβάλλουν ή αποκλείουν την ανάκλησή της, της ανάγκης προστασίας δικαιωμάτων τρίτων που εκτήθησαν καλοπίστως από την εφαρμογή της και του χρόνου που παρήλθε από την έκδοσή της. Αν, κατ' εκτίμηση των ανωτέρω προϋποθέσεων, η διοίκηση ανακαλέσει πράξη που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή

ανίσχυρης διάταξης, η ενέργεια αυτή δεν αντιστρατεύεται την ανάγκη ασφαλείας του δικαίου και σταθερότητας των διοικητικών καταστάσεων, αλλά είναι σύμφωνη προς τις αρχές του κράτους δικαίου, της νομιμότητας της δράσης της διοίκησης και της χρηστής διοίκησης, οι οποίες δεν ανέχονται τη διατήρηση σε ισχύ νομικών ή πραγματικών καταστάσεων που δημιουργήθηκαν κατά κατάφωρη παραβίαση του δικαίου. Τυχόν παράλειψη της διοίκησης να ανακαλέσει, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, την παράνομη πράξη της, τεκμαιρόμενη με την άπρακτη πάροδο τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αίτησης του ενδιαφερομένου, συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, προσβλητή με αίτηση ακύρωσης κατά το άρθρο 45 παρ. 4 του π.δ/τος 18/1989 (βλ., αντί άλλων, ΣτΕ 92/2016, 19/2015 (επταμ.) 1663/2014, 4652/2013, 1845/2010, 1175/2008 (Ολομ.), 2176-2177/2004 (Ολομ.)). Επίσης, η ρητή απόρριψη από τη διοίκηση αιτήματος ανάκλησης διοικητικής πράξης ως παράνομης συνιστά, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, εκτελεστή διοικητική πράξη [βλ. ΣτΕ 19/2015, 1633/2014, 3414/2009, 2738/2008, 1175/2008 (Ολομ.), 171/2009, ΣτΕ 370/1997]. Τα ανωτέρω ισχύουν και όταν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ακυρώνεται κανονιστική διοικητική πράξη λόγω αντίθεσής της προς το Σύνταγμα. Και στην περίπτωση αυτή υπάρχει υποχρέωση της διοίκησης - ερειδόμενη και στην υποχρέωσή της να συμμορφωθεί προς την ακυρωτική απόφαση, η οποία ισχύει έναντι πάντων - να ανακαλέσει, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, τις ατομικές διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή της ως άνω αντισυνταγματικής κανονιστικής διοικητικής πράξης, εφόσον υποβληθεί αίτηση σε εύλογο χρόνο μετά τη δημοσίευση της ακυρωτικής απόφασης του δικαστηρίου [βλ. ο.π. ΣτΕ 19/2015 (επταμ.), σκέψη 6, ΣτΕ 1845/2010, σκέψη 5]. Στο πλαίσιο αυτό έχει κριθεί, περαιτέρω, ότι αν επακολουθήσει αμετάκλητη δικαστική απόφαση, με την οποία ακυρώθηκε ως αντισυνταγματική η κανονιστική διοικητική πράξη που αποτέλεσε το έρεισμα ατομικής διοικητικής πράξης, και εντός ευλόγου χρόνου μετά τη δημοσίευση της ακυρωτικής αυτής απόφασης υποβληθεί, κατ' επίκλησή της, αίτηση στη διοίκηση για ανάκληση της πράξης αυτής ως εκδοθείσας κατ' εφαρμογή της ακυρωθείσας κανονιστικής πράξης, η διοίκηση οφείλει να επανεξετάσει την υπόθεση, μολονότι αυτή είχε κριθεί με δύναμη δεδικασμένου. Και τούτο, διότι η ακυρωθείσα με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας κανονιστική

διοικητική πράξη θεωρείται, κατ' αρχήν, ως ουδέποτε εκδοθείσα και, ως εκ τούτου, η πράξη αυτή θεωρείται ως ουδέποτε νομικώς ισχύσασα (βλ. ο.π. ΣτΕ 19/2015, σκέψη 8).

V. Επί των ερωτημάτων

10. Με βάση όσα αναφέρθηκαν συνάγονται, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, τα ακόλουθα σε σχέση με τα εξεταζόμενα ερωτήματα:

11. Στην προκειμένη περίπτωση ακυρώθηκε η με αριθμό Φ.361.22/26/79840/Ε3/19-05-2015 κανονιστική απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατά το μέρος που με αυτήν ρυθμίσθηκε η επιλογή διευθυντών σχολικών μονάδων, ως στηριζόμενη σε αντισυνταγματικές διατάξεις διότι κρίθηκε ότι παραβιάσθηκαν οι συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, και, ειδικότερα, της ελεύθερης πρόσβασης και σταδιοδρομίας κάθε Έλληνα στις δημόσιες θέσεις κατά το λόγο της προσωπικής του αξίας και ικανότητας (άρθρο 4 παρ. 1 και 4 και άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), της διαφάνειας (άρθρο 103 παρ. 7 του Συντάγματος), καθώς και του κράτους δικαίου (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος) και του δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος), δηλαδή κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος. Η ακύρωση της κανονιστικής αυτής διοικητικής πράξης με απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχει ως συνέπεια ότι δεν θα μπορούσε να τεθεί ζήτημα υιοθέτησης διαφορετικής κρίσης στο πλαίσιο άλλης δίκης στην οποία θα ανέκυπταν τα ίδια ζητήματα [βλ. πρβλ. ΣτΕ (Ολομ.) 2176/2004, ΔΕΑ 175/2009].

12. Από τις διατάξεις των άρθρων, 95 παρ. 1 του Συντάγματος, 50 παρ. 4 και 5 του π.δ/τος 18/1989 και 1 επ. του ν. 3068/2002, όπως ισχύουν, την προεκτεθείσα σχετική νομολογία, αλλά και από το ειδικότερο περιεχόμενο της ακυρωτικής απόφασης ΣτΕ (Ολομ.) 711/2017, συνάγεται σαφώς ότι η διοίκηση, υποχρεούται να συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή όχι μόνον μη εφαρμόζοντας τις διατάξεις που κηρύχθηκαν αντισυνταγματικές και θεωρώντας ως ανίσχυρη και μη υφιστάμενη στο νομικό κόσμο την ακυρωθείσα με αυτήν διοικητική πράξη, αλλά και προβαίνοντας σε θετικές ενέργειες για την αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από την ακυρωθείσα πράξη με βάση τις ρητές επιταγές της ακυρωτικής απόφασης, το αντικειμενικά συναγόμενο νόημα της

ακύρωσης και τη νομική κατάσταση που θα έπρεπε σύμφωνα με το νόμο να διαμορφωθεί αν δεν είχε εκδοθεί η ακυρωθείσα πράξη. Κατά συνέπεια, η διοίκηση υποχρεούται να προβεί σε εκκίνηση διαδικασίας επιλογής διευθυντών σχολικών μονάδων, η οποία δεν θα στηρίζεται σε διατάξεις οι οποίες κηρύχθηκαν αντίθετες με το Σύνταγμα με την προαναφερόμενη ακυρωτική απόφαση και θα διασφαλίζει την τήρηση των κανόνων και των αρχών που αναφέρονται στο σκεπτικό της απόφασης ΣτΕ (Ολομ.) 711/2017. Η εκκίνηση της διαδικασίας αυτής πρέπει να είναι άμεση, τόσο στο πλαίσιο της υποχρέωσης συμμόρφωσης προς την ακυρωτική αυτή απόφαση όσο και με δεδομένο ότι, αντικειμενικώς, η λήξη της θητείας των επιλεγέντων με βάση τη διαδικασία η οποία κρίθηκε μη συμβατή με το Σύνταγμα, είχε προβλεφθεί για τις 31-07-2017. Περαιτέρω, κατά την προεκτεθείσα νομολογία, υπάρχει υποχρέωση της διοίκησης για ανάκληση ατομικών διοικητικών πράξεων οι οποίες εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της ακυρωθείσας κανονιστικής διοικητικής πράξης, για τις οποίες έχει παρέλθει η κατά νόμον προθεσμία προσβολής ή προσβλήθηκαν ανεπιτυχώς και οι οποίες φέρουν το τεκμήριο νομιμότητας (το αυτό τεκμήριο φέρουν και οι πράξεις οι οποίες εκδίδονται από υπηρετούντες με βάση μη ακυρωθείσες ή μη ανακληθείσες ατομικές πράξεις επιλογής και τοποθέτησης διευθυντές σχολικών μονάδων) - η οποία υποχρέωση ερείδεται και στην υποχρέωση συμμόρφωσης προς την απόφαση ΣτΕ (Ολομ.) 711/2017 - εφόσον υποβληθεί στη διοίκηση αίτηση για ανάκληση με επίκληση της ακυρωτικής δικαστικής απόφασης, σε εύλογο χρόνο μετά τη δημοσίευση της τελευταίας, από πρόσωπο το οποίο έχει έννομο συμφέρον. Κατά τη διαδικασία αυτή η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να επανεξετάσει τη νομιμότητα της σχετικής ατομικής διοικητικής πράξης και να προχωρήσει στην ανάκλησή της, κατ' εκτίμηση των λόγων υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος οι οποίοι τυχόν επιβάλλουν ή αποκλείουν την ανάκλησή της, της ανάγκης προστασίας δικαιωμάτων τρίτων που εκτήθησαν καλοπίστως από την εφαρμογή της, και του χρόνου ο οποίος παρήλθε από την έκδοσή της, καθώς αν, κατ' εκτίμηση των ανωτέρω προϋποθέσεων, η διοίκηση ανακαλέσει σχετική πράξη η ενέργεια αυτή δεν αντιστρατεύεται την ανάγκη ασφαλείας του δικαίου και σταθερότητας των διοικητικών καταστάσεων [ΣτΕ 19/2015 (επταμ.), σκέψη 6, ΣτΕ 1845/2010, σκέψη 5]. Η εξέταση της συνδρομής των προϋποθέσεων αυτών και των επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος των οποίων γίνεται

επίκληση στο έγγραφο του ερωτήματος και οι οποίοι αφορούν στην ομαλή λήξη του σχολικού έτους στις 30-06-2017 και στην επικείμενη, στις αρχές Ιουνίου, έναρξη των πανελλαδικών εξετάσεων για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, συνιστά άσκηση ουσιαστικής διοικητικής δράσης.

13. Ομοίως, άσκηση ουσιαστικής διοικητικής δράσης συνιστά η εκτίμηση και η λήψη απόφασης σχετικά με το ποιες ειδικότερες περαιτέρω ενέργειες είναι αναγκαίες, κατάλληλες και πρόσφορες για τη συμμόρφωση προς την ακυρωτική απόφαση 711/2017 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς οι σχετικές εκτιμήσεις προϋποθέτουν εξέταση των πραγματικών και νομικών καταστάσεων τις οποίες έχει υπ' όψιν της η διοίκηση, ζητήματα ως προς τα οποία δεν παρέχονται, άλλωστε, άλλα στοιχεία στο πλαίσιο των τεθέντων ερωτημάτων, πλην των ανωτέρω διαλαμβανομένων.

VI. Απάντηση επί των ερωτημάτων

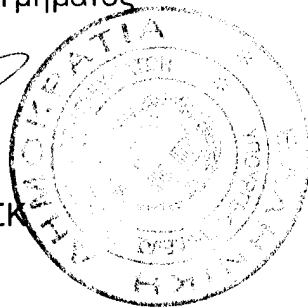
14. Λαμβάνοντας υπ' όψιν όσα προεκτέθηκαν, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, στα τεθέντα ερωτήματα αρμόζει η ενιαία απάντηση η οποία περιέχεται στην ενότητα V. της παρούσας (και ειδικότερα στις παραγράφους V.12. και V.13).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 16 Μαΐου 2017

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Βασιλική Δούσκα
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Η εισηγήτρια

Φωτεινή Δεδούση
Πάρεδρος ΝΣΚ